Ч. 266. Львів, пятниця дня 27. листопада (10. грудня) 1909. Річник XIII.

Передплата
за »РУСЛАНА« виносить:
з Австриї:
за цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двічи в тижни 5½ доляра, або 10 рублів: з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш. бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о 5½ год. по полудни.
Редакция, адмінїстрация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. (партер) (фронт від ул. уТхої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. —
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот від стрічки

Духовеньство і нарід.

(Δ) Найбільші противники церкви і духовеньства не зможуть ніяким способом заперечити, що церква і її слуги, сьвященики, мають незвичайно великі заслуги около национального і культурного розвитку укр. руского народу і в ріжних добах нашої минувшини занимали визначне становище. Не хочемо сягати давних часів, а нагадаємо лише зарання наших национальних і просьвітних відродин в Галичині. Хто лише поверхонно прослідив перші часи після прилуки Галичини до Австриї, почини наших відродин в першій половині XIX. ст., признасть певно, що тут сьвященики положили підвалини до наших народних відродин. З духовної семінариї вийшов сонячний промін, що засияв на Галицкій Руси і розігнав вікову темряву. Незабутній Маркіян Шашкевич, котрого 100 літні уродини повинна вся Україна Русь обходити за 2 роки, положив підвалини до наших народних відродин і витичив нам дорогу нашого народного розвитку. Досить згадати Я. Головацкого (перед єго московфільскою поморокою) а так само М. Устияновича, Могильницкого, Качалу, Ол. Огоновского і багато инших, щоби зрозуміти, що духовеньство вложило чимало праці в наш літературний і науковий доробок. А імена Трещаковского, Йосифа Заячківского Кирила Селецкого, Теофана Глиньского і многих инших стоять несхитними доказами национальних і просьвітних наших змагань.

Гляньмо на поле шкільне і народного виховання і там побачимо численні імена многозаслужених трудовників. Кілько то гроша вложеного з пожертвованєм власної вигоди дали на народні просьвітні і виховні ціли Качала, Новосад, Залуцкий і многі инші.

А вже ж яко душпастирі і просьвітники нашого селяньства і міщаньства, з котрим стрічають ся прямо, серед котрого і для котрого ділають, положили сьвященики незвичайні заслуги для народного осьвідомленя, для просьвіти, для подвигненя широких верств. А вся та праця зосередила ся коло церкви, котра була, єсть і буде найпевнійшим забором нашого народу і не дасть єму потонути в безмежнім морі вселюдства, а дасть єму спромогу зберегти свою народну окремішність і самостійність. Не хочемо перечити сего, що є одиниці, на жаль доволі не рідкі, що не сповняють як слід своєї високої задачі, алеж такі одиниці найдуть ся в кождій верстві суспільній і задля одиниць, хочби они були навіть доволі численні, не можна і не годить ся осуджувати загалу, не можна осуджувати всего стану. А загал руского духовеньства, то кість з кости і кров із крови руского народу, загал руского духовеньства є щиро народний і народолюбний та трудить ся з великою ревностию, окрім високої задачі духовної також для політично-национального і культурного розвитку нашого народу. Ніхто отже не заперечить, що наша народна справа в Галичині тому має таку певну і безпечну підвалину, що руске духовеньство тісно звязане з народом, що нарід наш ще кріпко держить ся церкви, а национальне значінє сего чинника бачимо найнагляднійше там, де руский нарід, як се іменно по містах, місточках і мішаних що до народности селах показує ся нараженим на затрату своєї национальности.

Однак хоч добре всім відомі ті заслуги церкви і нашого духовеньства з просьвітного і национального становища, від яких двайцяти літ укр. руске радикальне а за ним і социялдемократичне сторонництво розпочали за приводом свого провідника М. Драгоманова завзяту боротьбу проти церкви і проти духовеньства (попів, як они звичайно говорять і пишуть). Драгоманів глядів на наше галицко-руске духовеньство скрізь російскі околяри, міряв єго значінє і становище російским аршином і оцінював єго вплив тамошними відносинами. Не треба багато слів на се тратити, щоби доказати хибкість такого поступована, але на

О. Віктор Катрайн.

Від атеїзму — до анархізму.

Поучний образок з університетского житя теперішности.

Переложив *о. І. Плавюк.*

(Дальше).

Здаєсь, що більше не треба, щоби тебе переконачи, що і професор Шнікер вкинув давно до сьмітника не лише християньство, але і віру в Бога.

Кароль: На що впрочім доказувати так довго то, що у просьвічених уважає ся природною річью? Я вже споминав про професора Гекля. Він визнав публично на великих зборах натуралістів свій моністичний, то єсть атеїстичний символ віри, що єго узнає що найменше девять десятих частий ще живучих дослідників природи, а навіть всі мислячі натуралісти є того самого погляду, лиш не всі мають відвагу признати ся до сего публично[1]). Сего запевненя ніхто не відликав.

Як сказано, як із дослідниками природи, так є з усіми образованими. Професор Ціґлер сказав недавно публично в Штрасбурґу: „Віру в позагробовість утратило також много є з нас образованих. Коли не хочемо обвинити себе о найогиднійшу облуду, то не маємо права спихати її на безобразованих. „Однак — додав — лишає ся нам віра — віра в ідеал — любов — любов до ближнього, — надія — надія на побіду добра в сьвіті, сї три, але любов є з них найбільша[2]) Оден професор фільософії в Монахові сказав недавно до своїх слухачів: „Не потребуємо застановляти ся над доказами про єствованє Бога, бо Бога нема“. А коли посол з центра Франк інтерпелював за сей вислів в баварскій палаті міністра просьвіти, то і сей відповів, що він вправді не годить ся з сими словами, але нічого не вдіє проти того.

Коротко сказавши, всьо що відносить ся до образованя і знаня, зірвало з старою вірою. Лише ограничені голови придержують ся ще старої віри. Навіть між духовними — бодай в евангелицкій церкві — дуже много не вірить вже в християньство, в чуда і т. д. Ще добре пригадую собі оден виклад, що єго мав недавно др. А. Ребатту протестантский пастор у св. Ґертруди в Гамбурґу[4]). Я сам був присутний. Він сказав: „Ніхто не вірить в чудесні істориї старого Завіта а навіть пастори. З школи не треба викидати сих чудних оповідань, бо діти радо слухають байки. З біблії не можна набрати ясного пізнаня Бога; деякі погляди старини є навіть Богу недостойні, приміром: жертвованє єго сина на відкупленє людий. Християньство Христа є недоґматичне. Можна мати релїґію, хоть би хто був поза церквою, не узнавав біблійних оповідань, понять віри, взнань.

Суперінтендант Геллєнберґ мовить в своїм премійованім Людовиковою фондациєю ділі, п. з. „Релїґія Ісуса Христа“, що релїґія Ісуса була така, якої придержував ся сам яко чоловік, що жадне Євангелиє не вистарчає понятям, які правдиво вірного вибраженя, що оповідано о чудах се вислів пізнійших часів і т. д. Певно, що не дармо нарікав »Das Volk« орган надворного проповідника Д. Штекера, що найбільшими ворогами християньского народа є безвірні пастори; лож на амвонах є нам о много небезпечнійша, як социяльна демократия і анархізм“. Відомо всім, що дуже велике число протестантских проповідників уважає цілий апостольский символ віри в єго переданім виді нестійним і перестарілим.

Тож видиш, Альфреде, що природничі науки в спілці з фільософією вже давно видали засуд проти християньства, а навіть проти кождої віри в Бога. А навіть богословіє пособляє сему вирокови смерти через найвизначнійших представників, протестантских пасторів, разом з фільософією і природничими науками. Тож по що ще придержувати ся перестарілих понять, дитячих байок?

Скинь вкінци з себе ярмо віри, а тоді будеш вільний, метафізичними маяченями і мріями зможеш пити з чаші житєвої радости з веселим серцем.

Коли Альфред все ще мовчав, не радо встав Кароль і сказав: »Вставай, Франце, підемо. Лишім сего маячливого плаксія, що не має відваги зірвати з негідними кайданами віри Воля чоловіка то єго царство. Метафізичними крутійствами не хочемо затроювати собі розкоші молодости“.

Коли приятелі Альфреда лишили, остав сам довго в кімнаті, попавши в глубоку задуму. В єго внутрі щаліла страшна борба. Потім встав і почав горячково проходжувати ся по кімнаті. Зрозумів ясно, що новітна німецка наука висловила ся одноголосно проти віри. А німецка культура, — се природно наперед припускав, озна-

жаль єго ученики перенняли ся єго поглядами і змаганнями і Гром. Голос, Земля і Воля і т. п. ідуть в тім напрямі, поборюють завзято церкву, руске духовеньство і підкопують єго повагу в широких народних верствах, забуваючи про се, що як раз нинішній стан нашого народу, єго осьвідомлене, єго народо-господарский бит, єго просьвіту треба приписати головно роботі духовеньства. Хто би сему перечив, нехай гляне на Україну, де живе 27 міліонів Українців-Русинів, а находить ся як раз в такім страшнім занепаді, бо там такі сьвященики, сьвідомі народолюбці і народні трудовники належать до вельми а вельми нечисленних одиниць. І нині відчуває се вельми болючо сьвідома часть інтеліґенциї нашої на Україні та не звертає очи свої на наше духовеньство, вказуючи на єго народні заслуги. Ось київска „Рада“ так оцінює роботу нашого галицкого духовеньства в статї »Духовеньство і нарід“: „До недавного часу, пише „Рада“, в Галичині Поляки про наш народ україньский з призирством говорили, що „Русини, мовляв, тільки попи та хлопи“.

І Поляки мали рацию так говорити. Бо оно й справді так було. Всї, хто був трохи заможнійший, вже з давних давен покинули предківску віру, відцурали ся рідної мови й звичаїв і стали Поляками. Міщаньство, з якого виходили дрібні чиновники, учителї шкіл то що, і те перевернулось на Поляків.

»Одно слово — простий народ покинуто було, як то кажуть, на Божу волю. А він сам собі не міг ради дати, бо був темний і безправний.

„Найближче єму було духовеньство. Від него він тільки й міг побирати сьвітло сякої-такої науки; в нему тільки й міг знайти піддержку й пораду. Але й духовеньство, дарма що найближче стояло до народу і шматок хлїба собі мало з єго праці, і оно, кажемо, одвертало ся від народа, намагало ся »стати на паньску ногу«, щоб відрізнити ся від »хлопа«. І поперед усього відрікало ся від »хлопскої«, тоби то україньскої мови і розмовляло між собою по паньскому, тобто по польскому, або по нїмецкому. Намагаючись відріжнити ся від »хлопа« мовою, духовеньство поруч з сим клало глибоку борозну між собою і простим народом і ще багато де в чому тягнучи за панами.

„Тільки дехто з духовеньства тямив, що не відріжняти ся єму від »хлопа« треба, а навпаки — жити з ним одними думками, дихати одним духом і розмовляти однїєю з ним мовою, дбати про те, щоб народ жив у більших достатках, більше був осьвічений і тямущий. Бо ся частина духовеньства тямила, що простий люд український, або, як звали єго Поляки, — »хлоп«, і єсть найголовнїйша підвалина і найбільша сила всього народного житя. І довгий час тільки ся народолюбна частина духовеньства і постачала діячів і працьовників на ниві народній, аж поки селяньский люд та промислове міщаньство не прокинули ся від свого духового сну і не почали постачати діячів та працьовників. Працею сих людей народ україньский в Галичині поставлено на ноги, дано міцні підвалини для єго розвитку.

(Дальше буде).

О. Йосиф Кобиляньский.

З нагоди зїзду україньских академиків до розваги всім прихильникам вільної школи і противникам теольоґічного факультету.

(Дальше.)

Але щоби ясно означити, о скілько невірство може походити або із блуду розуму або із неправої волї, треба розріжнити А) єствоване Бога, і Б) віру християньску і Церков католицку.

А) Єствоване Бога, від сьвіта розличного і безконечно висшого і сотворителя сьвіта, має за собою велике число найбільших доказів: насамперед докази загально розумові, для кождого чоловіка зрозумілі, доказ історичний, потому докази фільософічні*), а також докази із науки природничої, і вкінци навіть докази строго математичні (отже найбільшої для нашого розуму певности**). Насупротив заперечене Бога не має жадного доказу***); а трудности, котрі в понятю Бога суть, не можуть нїяк зменшити силу доказів, що Бог єсть.

І віра в Бога єсть так сильно узасаднена в природї чоловіка, що лише сумнїви о єствованю Бога можуть бути безвинні, а рішуче заперечене Бога завсїгди походить з неправої волї, і простого чоловіка, коли не покає ся, веде в вічну погибель.

Єсть отже після сказаного річию очивидною: В першім найбільшім і найвисшім питаню: Чи єствує Бог, від сьвіта розличний і безконечно висший і сотворитель сьвіта — **віра єсть наукою**, бо має найбільші всякого рода докази за собою, **а невірство (т. є заперечене Бога) не єсть жадною наукою**, а лише самовільним і цїлком мильним твердженем.

Поручає ся зглядом сего питаня книжочка: Klug, Lebensfragen (Paderborn, Schöningh, M. 2·00, оправна 2·60).

Б) Віра христ. і церков кат. — Віра христ. (обнимаюча в собі також віру ізраїльску перед Христом) має у всяких зглядах найбільші і цїлком незрівнані, правдиві Божі докази своєї божественности, а жадна инша религія зовсїм нїяких, хотьби лише з далека подібних доказів божого походженя не має.

Однакож віра христ. єсть нарівнї як і всї инші релїґії, лише на тілько в природї нашій узасаднена, що ми чувствуємо себе грішними і потребуючими відпущеня гріхів і осібної помочи Божої в релїґійних наших потребах. Проте не лише сумнїви проти віри христ. можуть бути у кого небудь безвинними, але і заперечене тої віри мусимо у всїх тих за безвинне припускати, котрі в иншій релїґії роджені (бо їм невідомі докази християньства, і кромі того мають они звичайно великі упередженя проти чужої собі релїґії). Та і в кождій релїґії основа природної віри в Бога находить ся; і кождий повинен держати ся тої релїґії, в котрій роджений тодї, поки не має розумного (т. є узасадненого) сумніву о правдивости єї — тодї обовязаний доходити правди з всякою можливою стараннostию і з щирою волею і з молитвою о поміч Божу до пізнаня і принятя самої лише правди****).

(Дальше буде).

*) Доказ отнольоґічний не єсть важний, і так само доказ космольоґічний в тім понятю, як єго Кант мильно поняв, але в правдивім понятю єсть він важний.

**) Повні математичні докази єствованя Бога не були ще доси печатно оголошені, і то аж тепер має стати ся. — Що дотичить принципу досьвідного знаня, треба примітити, що дїйсно досьвід є основою всякої науки нашої, але не досьвід сам в собі (бо той і нерозумні звіри мають а науки не мають), але досьвід після прав нашого розуму понятий. А власне на такім досьвідї, на досьвідї єствованя нашого і сьвіта полягають після прав нашого розуму всї докази єствованя Бога.

***) Так пр. Nietzsche в своїх дїлах неустанно повторяє, що Бога нема, але доказу на тоє нїякого не дає, окрім сего одного: „Коли би Бог був, то як міг би я то знести, що я не єсьм богом? отже нема Бога“ т. є я не хочу, щоби Бог був надомною, отже Бога нема. Впрочім не против єствованя Бога, але против безсмертности душі яко послїдовности тогож єствованя, має невірство оден доказ, на котрий однакож можна дуже легко совершенно відповісти; і про те докази єствованя Бога позістають в своїй повній силї.

****) Нерозумні сумнїви (т. є такі, котрі не мають достаточного узасадненя) треба попросту презирати. А хто в розумних сумнївах так заховує ся, як тут сказано, находить ся на правій дорозї і єсть безвинним, хоть би і як довго в сумніві перебував. А коли би хто і о єствованю Бога сумнївав ся так, щоби не міг впрост Бога о поміч просити, то най просить хоть услівно: „Боже, коли єсь, поможи менї до пізнаня і принятя правди“. Обовязок молитви слїдує тут з правдивої покори і обовязку уживаня всїх можливих середників, щоби прийти до пізнаня правди.

Політичний огляд.

Заграниця.

Кретийске питанє є ще вельми грізне для европейского мира. Особливо в останнїх часах віджила на ново воєнна охота на острові Міноса. Без сумнїву й в тім можна добачувати вплив зїзду в Раконїджі, в часї котрого цар Никола з зовсїм ясних причин виступав перед королем Вікторoм Емануїлом в оборонї справи Грециї і Крети. Він зарівно оминув Австро-Угорщину, як і Туреччину. Daily Telegraph доносить, що Крета вдоволить ся зовсїм самим наданєм автономії, бо Кретийцї зміряють як і передтим до злуки з Грециєю та рішили зовсїм поважно поладнати сю справу ще в сїм роцї. Они хотять зовсїм на певно вислати власних послів до грецкого парламенту, а нї держави, нї їх власні партийні проводирі не зможуть їх від сего кроку відтягнути. Колиб одначе захотїв хто стануги Кретийцям на перепонї в їх замірах, тодї мусить бути приготоленим на страшний пролив крови. Годї отже дивувати ся Портї, що она глядить недовірчиво на своїх сусїдів мимо сего, що они запрошують її до участи в союзї. Sabak заперечує на основі віродостойного жерела вістям, начеб Туреччина одержала запросини до участи в балканьскім союзї і замічає, що навіть колиб Порта одержала відповідні запросини, то без отяганя відповілаб, що она не бачить конечности такого союза. Лише по заключеню договорів з иншими краями може Туреччина приступити до балканьского зоюза.

З Арабії надійшли відрадні вісти, що повстанцї піддали ся вже правительственним війскам. Також є надїя, що й в Альбанії відносини поліпшать ся. Дневники доносять, що альбаньскі сенатори, посли і нотаблї зібрали ся знов під проводом бувшого великого везира Феріда-баші і рішили візвати правительство, щоби не висилало більше війска до Альбанії та щоби відкликало відтам Джавіда-башу. Зате зобовязують ся згромаджені, довести до переведеня правительственних реформ і до оплати податків.

чає найвисший вершок людскої мудрости. Тож чи було можливо удержати ся ще при вірі? По однїй сторонї була віра, а по другій наука; обі в найбільшій до себе суперечности. Се чув много разів на викладах. А оден професор навіть запевняв, що віра є відступленєм на користь науки.

Він відчував се добре, що стратив віру своїх дитячих лїт. А тодї — шептав єму внутрішний голос, — ти повинен бути богохульником, атеїстом. При сїй гадцї стряс ся В горячковім поспіху вхопив капелюх і вийшов на двір, щоби обминути внутрішню боротьбу і муки. Вздовж і вшир ходив многолюдними улицями Берлїна, по тім вийшов поза місто, але нїгде не міг знайти спокою. Сумнїви і тривога всюди непокоїли єго. Єму здавало ся, що кождий на него споглядає, що з ним діє ся.

Утомлений і сумний вернув вечером до дому і убраний кинув ся на ліжко. Довга, безсонна ніч, яка за тим слїдувала, видала ся єму вічностию. Раз відбивало ся о єго уши слово богохульник, то знов здавало ся єму, що бачить перед собою образ матери; то знов мішали ся з собою слова, наука і віра, чуда і антропоморфізм. Деколи здавало ся єму, що серце єму пукає при зірваню з минувшиною, та бояв ся, що на пів збожеволїє.

І слїдуючі днї були днями гіркої муки і неспокою, що забрали єму всю охоту і радість і посунули майже до сумної мелянхолії.

(Дальше буде.)

¹) Spicker: Lessings Weltanschauung. Vorwort.

²) Die sociale Frage eine sittliche Frage (4 Aufl.) p. 110.

³) „Die Religion wird erhalten bleiben“ Vortrag. Hamburg. Hermann Seippel 1894.

⁴) Bremen, Wössler 1897.

Постанови зборів подано сейчас до відома міністра внутрішних справ.

Зате погіршує ся в дальшім тягу положенє в Санджаку. Публичне безпеченьство загрожене в високій степени. Убійства є на дневнім порядку. Велике враженє зробило іменно замордованє метрополітального духовного Ріста Поповіча, предсїдника сербского клюбу в Бяльо, якого в скитовбійчий спосіб застрілили Магометани. Взагалї відносини між Сербами і Магометанами погіршили ся.

Новинки

— **Календар**. В пятницю: руско-кат.: Якова; римо-кат.: Пр. Д. М. Льорет. — В суботу: руско-кат.: Стефана муч.; римо-кат.: Дамазия.

— **Руский земельний Банк.** Вчера дня 8 грудня відбули ся в комнатах „Рускої Бесїди“ у Львові перші загальні збори акционарів згаданого Банку. На зборах явило ся поверх 300 осіб, які репрезентували акциї на суму понад 700.000 К. Яко репрезентант нотарияту функ'ував нотар Онишкевич. Представником уряду був староста Попель. На зборах явив ся з Буковини віцемаршалок проф. Смаль-Стоцкий, а з цїлої Галичини прибуло множество духовної і сьвітскої інтелїґенциї. Збори відкрив пос. Романчук, найстарший віком зпоміж членів-основателів, який зазначив, що Русини скорим ходом йдуть наперед в економічнім розвою. Коли перед кільканайцять лїтами у Русинів не доставало віри в розвій економічних институций, коли з великим трудом зібрано 100 тисяч К на закладовий капітал „Днїстра“, то нинї зложено без труду мілїон корон для нової институциї, а субскрибовано навіть значно більшу суму. Після поясненя статута приступлено до вибору першої надзираючої Ради. Внесок, щоби вибрано окрему комісию, яка виступила би з пропозициєю кандидатів на членів Ради, не удержав ся. Членами Ради вибрано репрезентантів найповажнїйших фінансових руских институций і передставника духовеньства. До першої Рада війшли: др. Дембицкий Теофіль, властитель дібр і адвокат в Коломиї; о. др. Жук Йосиф, ректор гр.-кат. духов. семінариї; др. Кормош Теофіль, директор Рускої Щадницї в Перемишлї; др. Левицкий Кость, посол, начальний директор Краєвого Союза Кредитового; др. Макух Іван, посол, адвокат і директор Товариства Кредитового „Селяньска Каса“ в Товмачи; др. Олесницкий Евген, посол, голова „Сільского Господаря“; др. Охримович Володимир, заступ. директора Товариства „Днїстер“; Саєвич Омелян, директор Краєвого Союза Ревізийного; Січиньский Юлїян, предсїдатель Совіта „Народної Торговлї; др. Смаль-Стоцкий Стефан, віцемаршалок Буковини, член кураториї буковиньского Банку Краєвого в Чернївцях. — Директорами Банку є: др. Лесь Кульчицкий, о. крилош. Тит Войнаровскій і п. Любомир Рожаньский.

— **Сумна правда.** Зі Станїслава пишуть нам: Дня 2. грудня мали відбути ся основательскі збори філїї товариства „Сїльский Господар“ в Станїславові, та не відбули ся они по причинї, що явило ся надто мало учасників, кількох селян та кілька осіб з інтелїґенциї так, що не було з ким розпочати зборів. Навіть з членів основателів майже половина не явилась! На той день прибув нарочно з Відня до Станїславова з рефератом посол о. Онишкевич та не було перед ким виголошувати реферат. Порішено скликати поновно збори на день 27. грудня. — Знаменна се проява, таке слабе заінтересованє так потрібним і хосенним для нашого народу товариством, як „Сїльский Господар“, — так мало зрозуміня (навіть і в нашій пресї) до попираня пекучих справ і квестий для єствованя бідного сїльского люду! Чи супротив такого пониманя жизнених потреб і інтересів можемо ми наперед двигати ся і дорівнати иншим народам? — *Учасник.*

— **„Дьяковскій Гласъ“**. О. Генрих Поляньский з Тарнави оголошує в „Галичанинѣ“, що з новим роком зачне видавати „Дьяковскій Гласъ“. Дивує нас, що збори дяків поручили видаванє свого орґану саме москвофілови, який не узнає нашої народної мови, якою дяки говорять і буде писати в „Гласѣ“ тарабарщиною. О. Полянскій виразно зазначує, що буде писати „в таком языцѣ (?) и такою правописью, як сіе запрошенье“. В тім „запрошенью“ находимо такі слова, як: „сословію“, „назидательного“, „благочестивое“, „направленіи“, „поставленыи“, „содержаніе“, „благополезное“, „подходящее“ і т. д. взяті із словаря кацапских видавництв. „Дьяковскій Гласъ“ мав би отже калїчити народну мову і ширити між дяками москвофільство. При такім способі видаваня дяківского місячника може о. Полянскій числити на дяків несьвідомих і на кацапів, бо дяк народовець не возьме до рук часописи, яка поганить єго рідну мову.

— **Пригода з машиною до лету.** Два братя в Горициї збудовали біплян і зробили кілька проб взлету, які повели ся о стілько, що машина підлетїла на 3 до 5 метрів понад землею. Вчера мала відбути ся нова проба лету в присутности запрошених гостий. Біплян підніс ся трохи в гору, а потім хотїв навернути в бік. В тій хвилї машина зударила ся з фякром. При тім крила біпляну поломали ся, мотор зіпсував ся, фякер також трохи поломаний а кінь покалїчив ся. Про дальші проби не можна було вже думати. На щастє ніхто з людий не потерпів при тім на здоровлю.

— **Зменшенє сьвят в Росиї**. Православні в Росиї сьвяткують річно около 160 днїв, вчисляючи тут 52 недїль бо крім звичайних сьвять мають ще богато сьвяточних днїв місцевого значіня. З огляду на те, що велике число сьвят в Росиї спиняє торговлю і роботу, комісия рос. думи має внести предлогу до введеня числа сьвяточних днїв в роцї до 66 вже разом з недїлями.

— **Нові катеґориї державних урядників.** Віденьскі часописи доносять, що наша держава задумує зложити нові ґатеґориї що до авансу і платнї державних урядників. Після сего всї державні урядники дїлили би ся на 4 катеґориї. До першої кляси належали би ті, що покінчили університетскі студиї. В другій клясї були би ті, що зложили що найменше один університетский іспит з добрим успіхом. Урядники третої кляси мусїли би бути настілько образовані, о скілько вимагає сего укінченє середної школи, а від урядників 4. кляси вимагалоб ся висшого образованя нїж можуть єго мати абсольвенти народної школи.

— **Їзда лїтаками.** Комітет ловецкої вистави у Віднї в 1910 р. доносить, що через весь час вистави буде відбувати ся правильна їзда машинами до лету з Пратера на гору Кобеналь під Каленберґом.

— **Недуга російскої цариці** не має бути така грізна, як єї представлено в телеґрафічних донесенях. Рос. мін. війни Сухомлїнов заявив петербурскому дописувателеви берлїньского Local-anzeiger а, що здоровлє цариці в Лівадиї є зовсїм вдоволяюче. Цариця нездужає дещо на жолудок і не їсть мясних страв, впрочім нїчого їй не бракує. З кінцем грудня царска родина приїде до Царского Села, а потім замешкає в зимовій палатї в Петербурзї. Мінїстер Сухомлїнов говорив се на основі власного досьвіду, бо підчас побуту в Лївадиї був нераз прошений на снїданя царскої родини.

— **Вивіз ґіпсу**. На рос. Поділю коло Жванця (над Днїстром) находять ся величезні поклади ґіпсу, якого що року вивозять до 3 мілїонів пувів. Видобуванє сего цїнного будівельного материялу відбуває ся, на жаль, примітивним способом.

Оповістки.

— **З Порохника.** Дня 3. грудня 1909. прислав Всеосьв. О. пралат др. Іван Гробельский з Станїславова жертву 20 К на уладженє сьвятониколаївских вечерниць для шкільної дітвори в Порохнику, за що видїл читальнї „Просьвіти“ складає отсим щирому Народолюбцеви сердечну подяку. Вечерницї, поява св. Николая і розданє дарунків дітям відбудуть ся в рускій захоронцї в Порохнику дня 18. с. м., які попередять співи і декламациї дітвори. — *о. Данило Бодревич*, голова. *Ів. Карпяк*, писар.

— **Для Львовян**. Андріївскі вечерницї на дохід „Рускої захоронки“ і »Дешевої кухнї для акад. молодїжи« відбудуть ся в суботу 11. с. м. о 8 год. вечером в салях „Рускої Бесїди“.

— **В Городенцї** відбуде ся в недїлю 12. с. м. в салї „Нар. Дому“ аматорске представленє: „Сватанє на Гончарівцї“ Квітки-Основяненка, а потім адріївскі вечерницї.

— **В Богородчанах** будуть дня 25. с. м. в читальнї „Просьвіти“ о год. 10. рано заг. збори філїї »Просьвіти«, а потім перші заг. збори „Сільского Господаря“. Перед зборами відправить ся богослуженє в місцевій церкві.

— **Відозва.** Кому не знані нещасні відносини парохїї Радимно? Славити Бога, минулись часи тяжкі, в яких греко-католицке міщаньство переходило на латиньство; вже впорядкувалось будову церкви, але таки зі всїх сторін не мало ворогів, жадних знищити ту наш обряд та нашу народність, а почва для них корисна, бо нарід мешкаючий між Поляками-латинниками, занедбаний довгі лїта без проводу і доброго приміру (під зглядом народности і обряду) податливий на всї підшепти ворожі. Ту крім працї в церкві, школах і читальнях треба невпинної роботи між дїтьми та жівоцтвом, а до сього як раз пригожі сестрицї Служебницї Пр. Д. М. З обнятєм сеї парохїї я зачав старатись, щоби заложити захоронку під проводом тих сестриць. І Всевишний по $1\frac{1}{2}$ річній моїй працї допоміг менї, бо я дістав від чесної жінки б. п. Анни Ш. на власність реальність вартости висше 6.000 К., яка складає ся з огорода, поля і будинків. Потреба єще хату поправити і відповідно на захоронку урядити, та сплатити єще залягаючі на тім обовязки. В парохіяльній церкві нема на се анї сотика, бо ми розпочали будову мурованої церкви коштом около 150.000 К. Проте підношу горяче прошенє до П. Т. духовеньства, зарядів скорбон церкових, брацтв церкових та всїх любячих свій нарід о всемилостивійшу поміч, бо справа поважна — пекуча! Вдячні за то, будемо за своїх добродїїв так в церкві, як і в захоронцї щиро Бога молити. Жертви прошу присилати до грецко-католицкого Уряду парохіяльного в Радимнї (п. в місци). — *о. Корнило Кузик.*

— **Зі Станїслава.** Загальні збори Дяківского тов-а станїславівскої епархиї відбудуть ся в Станїславові дня 24. грудня с. р. о год. пів 11. в мешканю дяківки капітульної (ул. Собіского). — Богослуженє відправить ся в катедрі о годинї пів до 9-ої рано. На сї збори запрошує Видїл всїх членів а особливо делеґатів деканальних. За видїл: *Йосиф Кисїлевский*, містоголова.

— **Із стрийскої вистави.** Оцїночна комісия хлїборобскої вистави в Стрию для рільництва, садівництва, огородництва і хову дробу признала ще отсї відзначеня: Срібну медаль одержали: Ів. Ґейсар за ячмінь броварний; о. Ів. Попель з Довгополя за білий гарбуз ваги 40 клґ.; Петро Гнатик з Угерска за екендофрскі бураки, моркву і цибулю; Павло Кирчів з Курник за збірку городнини; о. Никола Гошовский з Фалиша за грушки масівки та яблока; Тома Стрільбицкий з Бараша за модель сушарні хмелю і за хміль першої сорти, з окремим признанєм; Редакция „Самопомочи“ у Львові за видавництво кооперативної часописи. — Бронзову медаль одержали: о Северин Борачок з Яйковець за петруске жито; Іван Цюцяк з Радча за овес; о. Емануїл Січиньский з Радча за петруске жито; о. Никола Темницкий з Устя зеленого за великаньский гарбуз; Микола Макущак з Ключова великого за збірку овочів; Мария Бобанич з Синевідска нижного за збірку городнини; Іван Марцїнків з Мізуня нового за сливки і грушки. Диплом заслуги одержали: о. Петро Погорецкий з Білини за пшеницю „Маріянку“; Яць Олексовский з Ясеницї сільної за яру пшеницю українську; Іван Ясїньский з Кут за просо; о. Андрій Пеленьский з Книгинич за жито; Петро Синиця з Денисова за овес „чудо“; о. Іван Головкевич з Тейсарова за горох „телефон“ читальня „Просьвіти“ в Дубю за норвеске жито „Петку“; о. Іполит Погорецкий з Бродок за кукурдзу„ кіньский зуб“; Василь Осередчук за лен; Михайло Ґецїв з Стрия за цитавску цибулю; Ангін Шимків з Сїхова за огірки „вужі“; Едвард Сенчина з Петранки за бараболї „Ypto date“ „королеву панних“ і „імператор“; Волод. Лукавецкий в Стрию за українский гарбуз; Дмитро Кордуба з Тернополя за великаньску Михайло Клїщ з Сулятич за шушені овочі; Прокіп Трач в Конюшках за збірку овочів; Йосиф Петрушевич з Новицї за збірку овочів; о. Михайло Бачиньский з Ріпчиць за уміле переховане овочів (шафка); о. Іван Щуровский з Стинави нижної за бураки „мамут“; Петро Гнавик з Угерска за яблока; Василь Кальба з Мозолівки за плуг власного помислу; оо. Студити в Скнилові за звіти з переведених досьвідів з штучними погноями; Союз Молочарский в Стрию за годівлю криликів; Павло Кирчів з Курник за индики; о. Д. Бодревич з Порохника за гуси і качки. — Похвальний лист одержали: Петро Ясїнчук з Білобожницї за фасолю; о. Евстахій Качмарский з Славска за бобик і коноплї; о. Василь Левицкий з Блюдник за двогранний ячмінь; о. Данило Бодревич з Порохника за пшеницю і овес; Іван Мандюк з Олеська за бураки „Мамут“ і „Скендорфер“; Андрей Боженко з Грабівця за яблока; виставцї з Дубя, що прислали свою городнину і овочі на руки о. Юлїяна Дуткевича, поіменно дипльоми похвальні; Теодор Кордюк з Вербіжа за бураки; Василь Должаньский з Крехова за калярепу і цибулю; Андрій Сапога з Добрівлян за огірки; о. Созаньский з Черча за збірку яблок; о. Микола Бобов-

ник з Суходолу за огірки „Мазепи“; Павло Гуменчук з Сокиринець за гарбуз; Народна школа в Ляшках гост. за пляни садівничих шкілок. Лист признаня одержали: Філїя „Просьвіти“ в Золочеві, за збірку овочеву; Теодор Стрільбицкий з Збаража за хміль і редакция „Господаря і Промисловця“ в Стрию за своє видавництво.

Посмертні † оповістки.

— **О. Порфир Руденьский**, парох в Рипянцї долішній, рожнітівского деканату, упокоїв ся дня 31 с. м. в 75. р. житя, а в 49. р. сьвященьства. В. є. п.!

Наука, штука і лїтература.

— **Нова часопись.** „Укр. студентский союз“ буде видавати свій орґан п. в. »Молода Україна« під редакциєю М. Чайківского.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

З записної книжки малоросийского дворянина Шпоньки.

23. жовтня, пятниця.
Преподобного Ігнатія.

Сеї ночі приснив ся менї той Арон Мордасевич, що держить у Миргородї крамничку проти Дворяньского Дому. І так тобі як живий. А пика — наче за страховку або що тільки що дістав: так і сяє. І наче я до него:

— Чого се ти, Ароне, такий радісный?

А він менї:

— А ви й не знаєте. Та тепер же — ми ваші, а ви наші.

І само таке погане — руде, кислооке. А від голови сяйво так і бє, хай Господь менї простить.

Прокинувсь і думаю — щоб се значило? Найдивнїйше те, що ранїйш нїколи він менї не снив ся.

Пішов у жінчину сьвітлицю і взяв сонника нишком від старої. Але „бачити жида“ — нема. Є — „бачити знайомого“. Думаю: гарне знайомство — з жидом, що торгує сїрниками та зельтерскою. Я — коли хочете знати — малоросийский дворянин і хоч там, як кажуть, полупанок (я на се не ображаюсь), але з роду Шпоньок. А Шпоньки одна з найдавнїйших фамілїй, записаних у книзї миргородского дворяньства. Один ще Шпонька за цариці Катерини — се менї дід покійний розказував, хай єму легенько згадуєть ся! — у случай був попав. Красивий був мужчина — здоровий, казав дід. Та щось там таке не вийшло: тільки тиждень і продержав ся... Ну, та хай вже — думаю собі — буде й так: „бачити знайомого“. А „бачити знайомого“ — значить „приятна пригода“. І так таки оно вийшло. Але ось слухайте!

Так об одинайцятій годинї, а може трохи й пізнїйше, бо вже череду прогнали поуз двір на водопій, — приносить менї з волости десятник Макарець ґазету. Розгорнув, читаю — і очам своїм не вірю: в Одесї ґенерал Толмачов намірив ся над синаґоґами хрести поставити. Зразу отопорів: думаю не добрав дїла. Читаю знов: так нї, так таки й є. Над синаґоґами хрести! От так штука! Молодчина, їй Богу молодчина! Оте так „пригода“! Трохи опамятав ся, а далї й думаю: а чомуб і не так? Яж знаю, з чого се почалось: се все той одеский депутат Бродский, що прийшов в думу замісць Арона Аркадієм. Нутак от: коли ти Арон, а хочеш писати ся Аркадій, то наж тобі й хреста на синаґоґу. Цїлком льоґічно! І потім — взяти ще так. Ну, там боротьба з еврейством, чи що. Ранїш були погроми — думалось: що сей спосіб найкрасший. А на мою думку, так од сього ще гірш. Ну, переб'ють там декілька сотень, розгромлять крамницї з крамом. А що з того? Возьмуть »наші« страховку і за себе і за крами — і знов живуть та ще й красше, прокляті живуть! Тут іменно так і треба: коли ти хочеш Аркадія замісць Арона — будь ласка! з великим нашим „удовольствієм“! Навіть на тобі на додаток ще й хреста на синаґоґу! І без погромів, без кровопусканя, а іменно як ґенерал Толмачов — з християньскою кротостию і з християньскою саможертвою! Хай нехристи бачуть, на чиїй сторонї не тільки сила й лоґіка, а й моральна перевага!... Уявляю собі, який величний вигляд мати ме Одеса. Двістї чи триста тисяч еврейскої людности — і скрізь хрести, хрести, хрести! Все од о як Москва І! от тодї вже голубчики — а хоч тїкайте в Америку, щоб і духу вашого жидівского не зоставалось, а хоч — на капітуляцию! І думаєте — не повихрещують ся? Та як би не робили, то они всї давним давно вже повихрещувались би. З великою охотою! А тепер і подавно. В ролї князя Володимира — ґенерал Толмачов, а на підмогу єму ще протоєрея Восторгова з Москви... і капут еврейскому питаню. І як все просто, ясно. Нї, таки ґенерал Толмачов — великий чоловік. І в історию — я так собі думаю — попаде небезпремінно.

—

P. S. Вчора було сьвято — Казаньскої Божої Матери, а в ставку ловили рибу і сегодня на обід по случаю пісного дня були товченики з щуки. Люблю я їх! Тільки чогось після обіду так якось. Гапка таки мабуть трохи їм перцю передала. Ну, так от по обідї взяв подушку, думаю — чи не задрімаю якусь часинку в салї на канапцї. На дворі дощ, а на дощ добре спить ся, кажуть старі люди. І от лягти — лїг, а заснуть нїяк не засну. Все в голові крутять ся то одеский ґенерал Толмачов, то отой Арон Мордасевич з Миргорода, що приснив ся сеї ночі. Головна річ — що оно ото значить — „ми ваші, а ви наші“. І чого він був такий радісний? Ох тут щось не так Ну, добре: на синаґоґах будуть хрести, в Одесї, як і в Москві буде сорок сороків. Алеж наш народ такий дурний—він ще й не розбере, де синаґоґа, а де церква, єму мужляцї аби хрест. І що як приміром евреї почнуть де церкви ходити, а християне до синаґоги? Щож тодї? Чи не отсе оно й є: „ми ваші а ви наші? Ой! Чує моя душа тут інтриґу! І не инакше як всесьвітний европейский масоньский союз... Чи не піймав ся їм на гачок ґенерал Толмачов? А може й сам він. Борони Боже — я звісно тільки так, кажу. Людина я консервативна і председатель тутешнього союза русского народу — навіть мій кум. Але як не кажіть... Хрести на синаґогах сорок сороків в Одесї О, Господи! Спаси Росию!

(»Рада«) *Ст. Пригара.*

Телеґрами

з дня 9. грудня.

Відень. Пос. Олесницкий в розмові з львівским дописувателем N. fr. Presse заявив, що не правдою є, немовби Русини через Слав. Єдноту старали ся дістати для Русина посаду шефа секциї в мінїстерстві внутрішних справ (чи в мін. прпосьвіти — *Ред.*). В галиц. соймі будуть Русини вести обструкцию проти буджету.

Прага. Ceske Slovo доносять, що з причини безуспішности спільних нарад може небавком наступити відложенє сесиї парляменту.

Царгород. Перский амбасадор вручив Портї ноту з жаданєм покараня турецких жовнїрів за то, що коло Тундуз убили шістьох Перзів. Порта обіцяла ту справу розслїдити.

Розклад зелїзничих поїздів
важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	**7.20**	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00		9·00
Любіня	8·00	9·57	2·00	9·0)	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05А	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6·55	11·25
Пустомит	7·30	10·35*	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6·00	9·05	2·15*	3·40	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	—	11·353
Янова	8·20	10·10	1·37†	3·40	6·30
Брухович	7.21	11·05	2·30В	5·50Г	8·34В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·353
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2 31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13*	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділї і сьвята від 16/5 до 18/9. А) Лише в неділї і сьвята від 1/7 до 31/8. — Б) Лише в неділї сьвята від 1/6 до 30/9. — В) В неділї і сьвята а від 1/6 до 30/9 щоденъ.— Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в неділї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.